

Nederlanders op vakantie

DR. M. C. TIDEMAN*

In tijden van inleveren is het goed ons te realiseren hoe welvaarend wij in Nederland (nog) zijn. Dat wordt vooral duidelijk als de welvaart niet wordt gemeten in strikt economische grootheden, maar gezien wordt in termen van verworvenheden die door velen in ons land als vanzelfsprekend worden beschouwd, maar die dat blijkbaar in andere Westerse landen niet zijn. Dat geldt b.v. voor het verschijnsel „met vakantie gaan”. Van dertien Europese landen met te zamen 319 mln. inwoners hebben wij de resultaten van het recentste vakantieonderzoek in de tabel vermeld. De belangrijkste kengetallen zijn:

1. de netto vakantie-intensiteit: het percentage van de bevolking dat één of meer keren per jaar voor recreatieve doeleinden buitenshuis vertoeft gedurende minstens 4 achtereenvolgende overnachtingen;
2. de bruto vakantie-intensiteit: het aantal vakanties per 100 ingezetenen. Dit kengetal geeft dus de relatieve-marktomvang aan.

Helaas zijn niet alle Europese vakantieonderzoeken volledig vergelijkbaar, ondanks aanbevelingen hierover van het Centre des Hautes Études du Tourisme de l'Université d'Aix-en-Provence/Marseille aan de OECD. Zo zijn er belangrijke afwijkingen wat betreft de periode van onderzoek en de onderzochte leeftijdsklassen, waarop bij de interpretatie van de tabel moet worden gelet.

Uit de tabel blijkt dat ruim de helft van de Europese bevolking anderhalf keer per jaar op vakantie gaat, voor een kwart bij familie of kennissen en voor bijna een derde deel over de grens. De 79 mln. buitenlandse vakanties van deze Europeanen zijn voor niet minder dan 30% afkomstig van Duitsers, voor 16% van Britten en voor 9% van Fransen. Nederland staat wat betreft netto vakantie-intensiteit op de vierde plaats, achter rijkere landen als Noorwegen, Zweden en Zwitserland. Wat het verhoudingsgetal voor de omvang van de vakantiemarkt betreft (kolom 4), voegt Frankrijk zich naast ons land, omdat het aantal vakanties per vakantieganger daar hoger is dan bij ons (1,8 tegen ruim 1,5), hetgeen ook tot uiting komt in het hoge aandeel van de logiesvorm onderdak bij familie en kennissen. Kenmerkend voor de economische recessie is dat de dalende belangstelling voor deze logiesvorm, die structureel in bijna alle Europese landen waarneembaar was, (even) tot stilstand lijkt te zijn gekomen. Vanzelfsprekend wint deze logiesvorm aan belangstelling naarmate het welvaartspeil lager is.

Daarmee is een aanwijzing gegeven welke factor invloed heeft op de hoogte van de kengetallen. Maar dat niet alleen het welvaartspeil beslissend is, toont het lage cijfer van de bruto vakantie-intensiteit (kolom 4) aan voor de Duitse Bondsrepubliek en het hoge voor het Verenigd Koninkrijk. Om dat te verklaren, moet worden gewezen op een belangrijke, maar onmeetbare verklarende variabele: het volkskarakter. In geschiedkundig perspectief zijn Britten, Nederlanders, Spanjaarden en Portugezen eeuwenlang vanuit Europa de wereld ingetrokken voor godsdienstige redenen (kruistochten), ontdekkingsreizen, en het drijven van handel. Deze invloed zou compenserend kunnen hebben gewerkt voor het inkomensverschil, hetgeen wordt ondersteund door het gevonden lage peil van de bestedingen per vakantiedag van Britten en Nederlanders (dus wel veel op vakantie, maar goedkoop). Uiteraard spelen ook bevolkingsaspecten een rol zoals de omvang in verhouding tot de oppervlakte, zowel nationaal als regionaal (in verstedelijkte gebieden is het deelnemingspercentage aan vakantie boven het gemiddelde), de leeftijdsopbouw en vooral de verdeling van de beroepsbevolking: mensen die werkzaam zijn in de tertiaire en

Tabel. De netto en bruto vakantie-intensiteit en het aantal buitenlandse vakanties a)

Land	Totale bevolking (in mln.)	Netto vakantie-intensiteit in procenten	Bruto vakantie-intensiteit in procenten	Vakanties bij familie of kennissen in procenten	Buitenlandse vakanties g)	
					in procenten van de bruto vakantie-intensiteit	in mln.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
België	9,8	48	64	25	62	3,9
Denemarken b).	5,1	56	87	—	42	1,8
Bondsrepubliek Duitsland	61,3	50	63	19	60	23,5
Frankrijk	52,2	57	103	33	15	8,3
Ierse Republiek	3,3	49	59	30	35	0,7
Italië	56,3	38	41 d)	25	6	1,5 e)
Nederland	13,6	67 d)	103 d)	17	50	7,2
Noorwegen c)	3,9	76	125 d)	23	33 d)	1,6 f)
Oostenrijk b)	7,1	47	80	14	54	3,1
Spanje	37,0	34	50	29	11	2,0
Verenigd Koninkrijk b)	54,6	61	86	24	27	12,7
Zweden c)	8,2	83	180	—	33	4,9
Zwitserland	6,0	76	162	20	50	4,9
Totaal	319	52	77	26	32	7,9

- a) De periode van onderzoek verschilt per land.
 b) Alleen volwassenen onderzocht van 14 jaar en ouder.
 c) Alleen volwassenen onder de 75 jaar (Zweden: onder de 65 jaar).
 d) Schatting van het Adviesbureau Tideman voor Toerisme en Horeca te Voorschoten. Het CBS publiceert niet de aantallen vakantiegangers in 1982 bij familie en kennissen.
 e) Alleen over buitenlandse vakantiedagen berekend.
 f) Alleen zomervakanties.
 g) Er is verondersteld dat de ontbrekende leeftijdsklassen (bij drie landen: jongeren onder de vijftien jaar; bij Noorwegen en Zweden: een deel van de bejaarden) een gelijk deelnemingspercentage aan de vakanties hebben als de wel onderzochte leeftijdsklassen, zodat van de totale bevolking kan worden uitgegaan. Onze analyse van individuele onderzoeken bevestigt de veronderstelling dat bij jongeren en bejaarden de netto vakantie-intensiteit weliswaar beneden het nationale gemiddelde ligt, maar omdat in deze klassen verhoudingsgewijs gemiddeld meer op vakantie wordt gegaan, de bruto vakantie-intensiteit weinig van die van andere groepen afwijkt.

kwartaire sector nemen meer vakanties op dan degenen in de primaire en secundaire sector.

Opvallend is dat inwoners van maar drie van de geanalyseerde dertien Europese landen de vakantie voor meer dan de helft over de grens doorbrengen. Voor Oostenrijk is dat vermoedelijk te verklaren uit de geringe afstand tussen de noord- en zuidgrens, alsmede de centrale ligging. Belgen en Duitsers brengen drie van de vijf vakanties over de grens door, terwijl de omvang van de vakantiemarkt in die landen verhoudingsgewijs ver onder het hier berekende Europese gemiddelde ligt (kolom 4). Beide landen echter overtreffen in welvaartspeil het Europese gemiddelde, hebben veel landgrenzen, terwijl België bovendien een klein oppervlak heeft.

Nederlanders brachten vorig jaar vrijwel evenveel vakanties in eigen land door als over de grens; de circa 2,5 mln. vakanties bij familie en kennissen worden toch nog voor een kwart in den vreemde doorgebracht, niet alleen in de buurlanden, maar ook veel in het Verenigd Koninkrijk (taalstudie, uitwisseling van jongeren). In ons land is het reëel vrij beschikbaar inkomen in de eerste vier jaren van het huidige decennium met 10% gedaald. Het ziet er naar uit dat de vrije-tijdssector redelijk goed weerstand weet te bieden aan de negatieve economische ontwikkeling. In elk geval horen wij in Europa tot de bevoorrechtten wat betreft het aantal vakanties per 100 ingezetenen.

M. C. Tideman

* De auteur is economisch adviseur voor toerisme en horeca.